Fil-Qorti tal-Magistrati (Malta)
Bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali

Att Akkuza Nru 37/09

Il-Pulizija
(Spett Neil Harrison u Spett Norbert Ciappara)

kontra

Daniel Victor Bonnici

Illum, 25 ta' Gunju 2018

1. AKKUZI

Rat l-kap ta' akkuzi ippresentati fil-15 ta' Ottubru 2009 quddiem il-Qorti Kriminali kontra **Daniel Victor Bonnici** ta' 32 sena, iben Vincent u Carmen nee' Musat, imwieled Mtarfa limiti tar-Rabat (Malta) fid 9 ta' Settembru 1976 u residenti 36, Burmarrad Road, Burmarrad, u detentur ta' karta tal-identita numru 452876(M) li kienu s-segwenti:

Ili f' Dicembru tas-sena elfejn u wiehed (2001), il-pulizija tal-iskwadra kontra d-droga gew infurmati li kienu qed isiru arrangamenti sabiex jigu impurtati gewwa Malta mill Olanda ammonti konsiderevoli tad-droga kokajina u cannabis, it-tnejn li jitqiesu bhala sustanza illegali ai fini tal-ligijiet taghna, u dan ai fini li jigu ttraffikati. Jirrizulta li kien hemm diversi persuni, xi uhud minnhom li kienu gol-habs ta' Malta, li kienu involuti fl-operat tal-kuntatti u tal-arrangamenti sabiex dan issehh. Fosthom kien hemm l-akkużat Daniel Victor Bonnici.

Illi waqt l-investigazzjonijiet, irriżulta li ghall-habta ta' Marzu tas-sena elfejn u tnejn (2002), I-akkużat Daniel Victor Bonnici kien gie avvičinat minn Isaac Chetcuti, li qed jitressaq fi proceduri separati in konnessjoni ma' dan il-każ, fejn l-akkużat intalab li jgib d-droga mill-kosta ta' Sqallija lejn Malta permezz ta' dghajsa, wara li d-droga in kwistjoni tkun giet impurtata illegalment mill-Olanda. Jirriżulta filfatt li l-ąkkużat Daniel Victor Bonnici, accetta li jforni d-dghajsa tieghu tal-ghamla Chauldron (Speed Boat) ai finijiet ta' dawn I-iskopijiet illeciti u skond il-pjan mahsub, permezz ta' din id-dghajsa kellha tingabar id-droga in kwistjoni minn-nahat tal-kosta ta' Sqallija, fil-Provincja ta' Ragusa, Scolietti u tidhol fin-nahat tat-Tramuntana ta' Malta lejn in-nahat t'Ghawdex. Ghas-serviz tieghu l-akkuzat Daniel Victor Bonnici kien ser jithallas parti sostanzjali minn somma ta' flus ammontanti ghat-total ta' tmint elef Liri Maltin ekwivalenti ghal tmintax il-elf sitt mija erbgha u tletin Euro u disgha u disghin centeżmu (18,634.99). Irriżulta wkoll illi in esekużżjoni ta' dan il akkużat Daniel Victor Bonnici, Itaggha diversi drabi ma' persuni ohra involuti fl-organizazzjoni kriminali u d-dghajsa in kwistjoni kienet giet ippruvata fil-granet 'precedenti ghad-data meta kella ssir l-importazzjoni tas-sustanżi llegali.

Illi l-vjagg in kwistjoni kellu jsir fit-18 ta' Mejju tas-sena elfejn u tnejn (2002) iżda fortunatament dan ma lahaqx gie finalizzat peress li l-persuni li kellhom jghaddu d-droga lil Daniel Victor Bonnici (li kienu wkoll involuti f'din l-investigazzjoni), kienu gew arrestati in konessjoni mal-istess investigazzjonijiet. Sussegwentement, l-akkużat gie arrestat in vista tal-involviment tieghu organizazzjoni kriminali.

Illi b'ghemilu l-imsemmi Daniel Victor Bonnici sar hati talli assoċja ruhu ma persuni ohra f'Malta u ma' persuni ohra barra minn Malta sabiex jimporta ibiegh jew jittraffika medicina u droga ohra f'Malta bi ksur tad-disposizzjonijiet tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikolużi, jew ippromwova, ikkonstitwixa, organizza jew iffinanzja din l-assocazzjoni.

Ghaldaqstant l-Avukat Generali fl-isem fuq imsemmi, jakkuża lill-imsemmi Daniel Victor Bonnici hati talli assocja ruhu ma' persuni ohra f'Malta u ma persuni ohra barra minn Malta sabiex jimporta, ibiegh jew jittraffika mediċina u droga ohra f'Malta bi ksur tad-disposizzjonijiet tal-Ordinanża dwar il-Medicini Perikolużi, jew ippromwova, ikkonstitwixxa, organiżża jew iffinanżja din l-assocazzjoni; jitlob li jinghamel skond il-ligi kontra l-imsemmi akkużat u illi jigi kkundannat ghal piena ta' prigunerija ghal ghomor u multa ta' mhux inqas minn elfejn tlett mija u tletin Euro (€2330) iżda mhux izjed minn mija u sittax il-elf u hames mitt Euro (€116,500) u I-konfiska favur il-Gvern ta' kull flejjes jew propjeta' mobbli u immobbli ohra tal-persuni hekk misjuba hatja skond dak li hemm u jintqal fl-artikoli 9, 10(1), 12, 14, 15(A), 20, 22(1)(a)(0)(1A)(1B)(2)(a)(0)3A)(a) (b)(c)(d) u 26 ta' 1-Ordinanza dwar il-Medicini Perikolużi u r regola 4 u 9 tar-Regoli ta' 1-1939 ghall-Kontroll Intern fuq id-Drogi Perikolużi u fl-artikoli 23, 31 u 533 tal-Kodiċi Kriminali jew ghal kull piena ohra li tista' skond il-liği tinghata ghall-htija ta' l-imsemmi akkużat.

2. INDICI TA' PROVI IMRESSQA

Rat l-atti tal-kumpilazzjoni mibdija fl-1 ta' Novembru 2002 u x-xhieda hemm inkluza u ppresentati quddiem dina l-Qorti, partikolarment is-segwenti:

- Ix-xhieda ta' l-**Ispettur Neil Harrison** (fol 114), l-**Ispettur Norbert Ciappara** (fol 130), **Herbert Agius** (fol 136 u fol 144), **Saviour Sacco** (fol 138) u l-**Marixxal Manwel Stivala** (fol 143) moghtija lkoll fit 13 ta' Novembru 2002.

- Ix-xhieda ta' **Joseph Sacco** (fol 154), **Helen Bugeja** (fol 161), **Carmelo Saliba** (fol 161), **Wilhelmina Chetcuti** (fol 166), **Charmaine Camilleri** (fol 167), **Joseph Bone** (fol 167), **Raymond Magri** (fol 168), **Edwina Trabelsi** (fol 170), **Sabrina Chisari** (fol 173) u **Christian Bugeja** (fol 174) moghtija lkoll fil 15 ta' Novembru 2002.

- Ix-xhieda tal-**PC 1013 Raymond Debono** (fol 182), il-**PC 579 Antoine Micallef** (fol 183), il-**WPC 119 Cynthia Camilleri** (fol 184), il-**PC 533 Ryan Pace** (fol 187), il-**PC 23 Stefan Calleja** (fol 188), il-**PC 102 Anthony Portelli** (fol 189), il-**PC 599 Clive John Mangion** (fol 190), il-**PC 536 Jason Caruana** (fol 192), il-**PC 10 Trevor Cassar Mallia** (fol 198), il-**PC 213 Nicholas Borg** (fol 201), il-**PC 1086**

Johan Micallef (fol 204), il-**PC 1183 Oliver Borg** (fol 208), il-**PS 951 Joseph Tonna** (fol 216), il-**PC 1574 Renato Cremona** (fol 218), il-**PC 706 Norman Cremona** (fol 219), il-**WPC 86 Diane Fenech** (fol 220), il-**WPC 104 Amanda Xuereb** (fol 221), il-**PS 1044 Gordon Calleja** (fol 222), il-**PS 368 Stephen Monreal** (fol 224) u **Monique Borg** (fol 225), lkoll mogtija fid-19 ta' Novembru 2002.

- Ix-xhieda tal-**WPC 158 Joanne Zammit** (fol 254), il-**WPS 45 Marisa Bartolo** (fol 265), **Alphonse Cauchi** bhala rappresentant tal-Airmalta plc (fol 270), **Keith Murphy** bhala rappresntant tal Virtu Ferries Lts (fol 272), **Wilfred Agius** (fol 273) u **Brian Farrugia** bhala rappresentant ta' Transport Malta (fol 273), lkoll moghtija fis-6 ta' Jannar 2003.

- Ix-xhieda tal-**Ispizjar Mario Mifsud**, l-espert **Joseph Zammit**, **Noel Scerri** rappresentant tal-GO plc, u **Claire Cassar** rappresentant tal-Vodafone plc, lkoll moghtija fil-15 ta' Jannar 2003.

- Ix-xhieda tal-**Ispettur Neville Aquilina** (fol 292) u **PS 621 Pierre Calleja** (fol 295) moghtija fl-14 ta' Marzu 2003.

- Ix-xhieda ta' **Claire Cassar**, rappresentant tal-Vodafone plc (fol 304), **Joseph Zammit** (fol 307) u **Dr Joseph Spiteri** (fol 308) moghtija fit 13 ta' Mejju 2003.

- Ix-xhieda ta' **Dr Veronica Aquilina** (fol 335) u d-dokumentazzjoni minn esebita (fol 338 sa 748) moghtija fis 6 ta' Ottubru 2003.

- Ix-xhieda ta' **Francis Chetcuti** (fol 775) u **PS114 Massimo Persiano** (fol 776) moghtija fil 5 ta' Frar 2004.

- Ix-xhieda ta' **PC 138 Joseph Portelli** (fol 780), **Daniel Victor Bonnici** (fol 781) u **Victor Bonnici** (fol 782) moghtija fid 9 ta' Frar 2004.

- Ix-xhieda ta' **Martin Bajada** u d-dokumentazzjoni minnu annessa moghtija fid 19 ta' April 2004.

- Ir-rogatorji illi ntbaghtu gewwa l-Qorti ta' Catania gewwa l-Italja fis 19 ta' April 2004.

- Ir-rogatorju illi gew lura Malta fil-lingwa Taljana fid-19 ta' Settembru.

- Ir-rogatorji mitluba mid-difiza ta' Romeo Bone illi ntbaghtu gewwa l-Qorti ta' Catania gewwa l-Italjan fl-14 ta' Frar 2007.

- Ir-rogatorju illi gew lura Malta fil-lingwa Taljana fit-12 ta' Frar 2008.

Rat it-transcripts illi kienu gew originalment esebiti fl-atti tal-kumpilazzjoni, b'referenza partikolari ghat-transcripts tat-telefonati ta' l-akkuzat (fol 2626-2631)

Rat illi fil 15 ta' Ottubru 2009 inharget l-Att ta' Akkuza fuq imsemmija quddiem il-Qorti Kriminali.

Rat illi sad 29 ta' Dicembru 2014, il-kaz odjern baqa' qatt ma instema.

Rat illi fid 29 ta' Dicembru 2014 l-Avukat Generali, bis-sahha tal-Artikolu 31 tal-Kap 101 ordna illi l-akkuzat:

> *Jigi processat quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fuq l-akkuzi migjuba kontra tieghu ghal ksur tal-provvedimenti tal-istess Ordinanza, salv li jkun hemm il-kunsens ta' l-akkuzat ghal daqshekk, u, ghalhekk, qieghed nibghat lill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali l-Atti tal-Kompilazzjoni maghmulin kontra 'l fuq imsemmi u mibghuta ma' l-Att ta' l-Akkuza numru 37/2009 fil 15 ta' Ottubru 2009.*

Rat illi fis-6 ta' Frar 2015 il-kas gie assenjat lill-Magistrat Sedenti.

Rat illi fil 11 ta' Frar 2015 il-Qorti, kif ippresjeduta, appuntant il-kaz ghas-smiegh ghall-11 ta' Marzu 2015.

Rat illi fil 11 ta' Marzu 2015 il-Prosekuzzjoni kellha tindika xi provi kien fadallha, u wara dan saru seduti fit 30 ta' April 2015, 17 ta' Gunju 2015, 16 ta' Lulju 2015, 29 ta' Settembru 2015, 2 ta' Dicembru 2015 u 26 ta' Jannar 2016 sabiex il-Prosekuzzjoni tressaq il-provi taghha, haga illi qatt ma ghamlet.

Semghet ix-xheda ta' **Emanuel Camilleri** moghtija fit 2 ta' Frar 2016 u prodott mill-Prosekuzzjoni.

Rat illi fit 23 ta' Frar 2016 deher Charles Stephen Muscat bhala xhud tal-Prosekuzzjoni illi ddikjara li stante li ghandu proceduri pendenti kontra tieghu, huwa ma xtaqx jixhed.

Semghet ix-xhieda ta' **John Camilleri** moghtija fl-1 ta' Marzu 2016 u prodott mill-Prosekuzzjoni, fejn ghazel illi ma jixhidx.

Semghet ix-xhieda ta' **Romeo Bone** moghtija fit-8 ta' Marzu 2016 u prodott mill-Prosekuzzjoni, fejn ghazel illi ma jixhidx.

Rat illi fit 8 ta' Marzu 2016 il-Prosekuzzjoni ddikjarat illi ma kellhiex aktar provi x'tippresenta.

Rat illi fis 17 ta' Mejju 2016, wara illi d-difiza talbet direzzjoni mill-Qorti dwar il-posizzjoni legali rigwardanti Statements, id-difiza talbet ftit aktar zmien biex tressaq il-provi taghha.

Rat illi saru seduti fit 12 ta' Ottubru 2016, 19 ta' Ottubru 2016, 14 ta' Dicembru 2016, 25 ta' Jannar 2017, 8 ta' Frar 2017, 6 ta' Marzu 2017, 8 ta' Marzu 2017 u 29 ta' Marzu 2017 baqa' ma sar xejn mid-difiza.

Rat illi fit 3 ta' Mejju 2017 id-difiza talbu kjarifika da' parte tal-prosekuzzjoni dwar l-uzu ta' tapes u transcripts ta' akkuzati ohra kontra l-akkuzat, in vista tas-sentenza '*Ir-Repubblika ta' Malta vs Saviour Azzopardi*' deciza fit 13 ta' Lulju 2006 fejn ddikjarathom inammissibbli.

Rat illi fis-seduti tat-13 ta' Gunju 2017, 4 ta' Lulju 2017 u 10 ta' Settembru 2017 l-Prosekuzzjoni gharrfet il-Qorti illi ghadha qed taghmel il-verifiki taghha.

Rat illi fis-seduta tat-8 ta' Novembru 2017 il-Prosekuzzjoni gharrfet illi kienet qed tistrieh mad-decizjoni moghtija fis-sentenza *Ir-Repubblika ta' Malta vs Saviour Azzopardi* deciza fit 13 ta' Lulju 2006.

Rat illi fis 7 ta' Frar 2018 id-difiza ddikjarat illi ma kellhiex provi x'tippresenta.

Rat illi fl-10 ta' April 2018, saret it-trattazzjoni tal-kaz u l-kawzagiet differita ghas-sentenza.

3. OSSERVAZZJONIJIET INIZZJALI

Il-Qorti tosserva, l-ewwel u qabel kollox, illi ghalkemm l-akkuzati tressqu b'arrest quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti Istruttorja fl-1 ta' Novembru 2002, f'proceduri illi kienu mehuda kontempranjament kontra dsatax-il akkuzat iehor, kien eventwalment fil-15 ta' Ottubru 2009 illi nhargu l-akkuzi fil-konfront ta' l-akkuzati odjerni.

Illi Qorti tosserva wkoll illi, ghalkemm l-Att ta' Akkuza inharget fil-konfront ta' l-akkuzat fil-15 ta' Ottubru 2009, fis-17 ta' Mejju 2004 il-prosekuzzjoni kienet iddikjarat illi ma kellhiex provi ohra ghajr ir-rogatorji illi hija kienet baghtet gewwa l-Qorti Catania.

Illi mill-15 ta' Ottubru 2009 sad-29 ta' Dicembru 2014 ma sar assolutament xejn u eventwalment, fid-29 ta' Dicembru 2014 l-Avukat Generali hareg kontra-ordni fejn ordna illi l-kawza tinstema quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali, fejn il-Qorti sedenti giet eventwalment assenjat il-kaz fis 6 ta' Frar 2015.

Il-Qorti tosserva wkoll illi, kif ppresjeduta, zammet tmienja u ghoxrin seduta (28) fejn kull ma tressqu kienu erbgha xhieda mill-prosekuzzjoni u ebda xhud mid-difiza kif ukoll fliet madwar erbat elef pagna ta' dokumentazzjoni u provi mressqa mill-prosekuzzjoni migbura fi dsatax-il volum.

In vista tal-volum konsiderevoli tal-atti processwali, il-Qorti hadet aktar hin milli xtaqet sabiex tgharbel id-dsatax-il volum ta' provi prodotti principalment waqt il-kumpilazzjoni.

4. FATTI TAL-KAZ - GENERALI

Jirrizulta illi f'Dicembru tas-sena elfejn u wiehed (2001), il-pulizija tal-iskwadra kontra d-droga gew infurmati li kienu qed isiru arrangamenti sabiex jigu impurtati gewwa Malta mill-Olanda ammonti konsiderevoli tad-droga kokajina u cannabis, it-tnejn li jitqiesu bhala sustanza illegali ai fini tal-ligijiet taghna, u dan ai fini li jigu ttraffikati.

Jirrizulta li kien hemm diversi persuni, xi uhud minnhom li kienu gol-habs ta' Malta, li kienu involuti fl-operat tal-kuntatti u tal-arrangamenti sabiex dan issehh. Fosthom kien hemm l-akkuzat kif hawn fuq imsemmi.

Jirrizulta illi l-Pulizja ghamlet diversi xhur tghassess lill-persuni minnha suspettati, inkluz l-akkuzat fuq imsemmi, u hadmu flimkien mal-Pulizija ta' Catania illi kienu qed jinvestigaw il-kaz ukoll.

Jirrizulta illi eventwalment l-importazzjoni tad-droga kokajina u cannabis giet sventata hekk kif zewgt persuni illi kellhom jigbru tali droga gewwa Sqallija, Fabio Psaila u Raymond Borg, twaqqfu mill-Pulizija Taljana hekk kif kienu ser jigbru d-droga minn post f'Catania sabiex jghabbuha fuq vettura u jgibuha Malta, u ghalhekk id-droga qatt ma ngiebet Malta

Jirrizulta illi eventwalment, wara illi tali droga inqabbdet, l-Pulizija arrestat varji persuni, inkluzi l-akkuzat meritu tal-kawza odjerna, u, wara illi hadu l-istatements taghhom, ressquhom lkoll flimkien f'att wiehed fl-1 ta' Novembru 2002.

Jirrizulta illi, flimkien mal-akkuzat odjern, l-prosekuzzjoni ressqet ukoll lill Mario Camilleri, Emanuel Camilleri, Charles Steven Muscat, John Camilleri, Romeo Bone, Yvette Muscat, Emanuela sive Mona Camilleri, Trudy Testa, Pierre Camilleri, Isaac Chetcuti, Emanuel sive Noel Borg, Anthony Gatt, Carmen Armeni, Sylvana Bugeja, Juma Said Karfoosh, Suzanne Abela, Alfred Bugeja u Albert Bugeja.

Jirrizulta illi dawna l-persuni, dstatax-il (19) persuna b'kollox, tressqu lkoll flimkien bl-akkuzi fuq indikati, kif ukoll akkuzi ohra, f'kaz ta' certa persuni partikolari.

Jirrizulta illi sussegwentement saret is-separazzjoni tal-gudizzju fejn il-persuni fuq imsemmija gew processati permezz ta' proceduri ad hoc filwaqt illi l-akkuzat odjern baqa jigi pprocessat permezz tal-proceduri odjerni fejn, eventwalment, fil 15 ta' Ottubru 2009, inharget l-Att ta' Akkuza quddiem il-Qorti Kriminali kontra l-akkuzat odjern.

Il-Qorti ser issa tghaddi biex telenka, fis-succint, il-fatti illi l-prosekuzzjoni qieghda timputa fil-konfront ta' l-akkuzat fuq imsemmi u li wasslu ghall-hrug tal-akkuzi fuq indikati.

5. <u>FATTI TAL-KAZ</u>

Jirrizulta illi l-akkuzat **Daniel Victor Bonnici** huwa allegatament propretarju dghajsa li l-Prosekuzzjoni tallega illi kienet ser tintuza ghall-importazzjoni ta' droga minn Sqallija.

Jirrizulta illi l-prosekuzzjoni, fix-xhieda ta' l-Ispettur Neil Harrison, jintqal illi (fol 116):

> *.... Fil-fatt kien hemm xi hin fejn iddilejjaw minhabba li sabu anke xi traffiku u fil-fatt huma bdew nezlin mill-Olanda lejn Sqallija u kellhom id-droga mohbija fil-karozza. Fil-fatt fil-frattemp sakemm dawn kienu l-Olanda u anke qabel f'Malta baqghu jsiru I-arrangamenti sabiex, u l-pjanijiet sabiex id-droga ladarba tkun fi Sqallija tkun tista' tingieb b'power boat lejn Malta. Fil-fatt identifikajna li d-dghajsa li kienet ser tintuza f'dan it-tragitt kienet, dghajsa ta'sebgha u ghoxrin*

pied, tat-tip Chadron , li kienet armata b'zewg muturi outboards 200. Fil-fatt id-dghajsa ghandha miktub ukoll il-kelma Chadron kbira fuqha.

Fil-fatt jiena qed nesebixxi formalment din id-dghajsa Sut Magistrat u r-ritratti taghha ser jigu esebiti meta jaghti x xhieda tieghu I-Ispettur Norbert Ciappara. Fil-fatt stajna nistabilixxu li d-dghajsa kienu ta' certu Daniel Bonnici wiehed mill-imputati, minn Burmarrad, pero' kien ihaddimha mieghu wkoll Noel Borg, imputat ukoll f'din il- kawza. Fil-fatt ghandna filmati wkoll, fil-fatt ha jigu esebiti aktar tard u nghid ukoll I-elenku ta' x'filmati hemm fejn Noel Borg u, jiltaqa' wkoll ma' dan Daniel Bonnici u persuni ohra f'diversi postijiet f'Malta.

Fid-9 ta' April ta' din is-sena fil-fatt ingibet filmat ukoll tal- powerboat, kienet qed titnizzel filghaxija ghall-habta ta' xil- hamsa u nofs ta' filghaxija, fil-fatt il-filmat kont gbidtu jiena stess, in-naha tal-moll ta' Bugibba. U dakinhar id-dghajsa kienet tnizzlet minn Noel Borg u Daniel Bonnici. Fil-fatt f'dik l-okkazzjoni d-dghajsa kienet tnizzlet sabiex tigi pruvata peress li kien wasal il-granet li kienet ser tingieb id- droga f'Malta, sabiex tigi pruvata.

L-istess Spettur Harrison imbghad ikompli jghid: (fol 120)

Fil-frattemp f''Malta Raymond Borg u Romeo Bone bagghu jaghmlu arrangamenti sabiex isibu individwi ohra wkoll Ii jistghu jaghmlu trip ghal Catania sabiex igibu l-kunsinna tad-droga minn Catania. Ovvjament dawn il-persuni ma kienux jafu li d-droga kienet instabet u nbidlet. Fil-fatt ghall-bidu wara li d-droga, wara t-13 ta' April ta' din is-sena, il-pjan illi tingieb id-droga permezz ta' power boat gie mwarrab ghall- mument u inizjalment giet ikkuntattjata certu wahda Edwina Trabelsi ....

Jirrizulta illi dawna kienu r-ragunijiet illi wasslet lill-prosekuzzjoni tmexxi fil-konfront ta' l-akkuzat Daniel Victor Bonnici.

6. <u>SINTESI TAL-PROVI IMRESSQA MILL-PROSEKUZZJONI</u>

Jirrizulta illi, tul is-sebgha snin bejn meta tressqu inizijjalment taht arrest l-akkuzat fl-1 ta' Novembru 2002 sad-data meta nhargu l-akkuzi fuq imsemmija fil 15 ta' Ottubru 2009, il-prosekuzzjoni ressqet is-segwenti xhieda li, in succint, xehdu kif gej:

Ispettur Neil Harrison: - xehed fid-dettal dwar il-fatti kollha relatati mal-investigazzjoni kollha illi eventwalment wasslet ghall arrest ta' Raymond Borg u Fabio Psaila gewwa Catania u ghall-arrest ta' diversi persuni ohra, fosthom tal-akkuzati kollha ki fukoll l-involviment tieghu fl-interrogazzjoni ta' uhud mill-persuni arrestati.

Ispettur Norbert Ciappara – xehed fid-dettal dwar l-involviment tieghu fl-interrogazzjoni tal-varji persuni involuti u arrestati waqt l-investigazzjoni.

Saviour Sacco – xehed illi ghadda Lm7,000 li kienu dovuti lill Joseph Sacco lill persuna illi ma kienx jaf min hi u ma jafx fejn mar.

Herbert Agius – bhala Kap tas-Servizzi tas-Sigurta, fuq ordni tal-Qorti, esebixxa kopja tal-Mandati mahruga biex isiru l-intercettazzjonijiet telefonici illi gew esebiti l-Qorti.

Joseph Sacco – maghruf bhala Joey jew Peppy is-Singis, xehed illi kien issellef Lm8,000 minghand Emanuel Camilleri u li Saviour Sacco kellu jaghtih Lm7,000 u meta dana Saviour Sacco, li huwa n-neputi tieghu, qallu li kellu l-flus biex ihallsu lura, huwa qallu biex jghaddihom lill Emanuel Camilleri, illi lilu Joseph Sacco kellu jaghti l-flus, filwaqt illi insista ma kellu x'jaqsam xejn max-xiri u importazzjoni ta' droga.

Helen Bugeja – ghazlet illi ma tixhidx

Carmelo Saliba – illi kien jahdem ma' John Camilleri, xehed illi ghandu "Van Toyota tal-Japan" tal-kulur blu izda li ma jiftakarx in-numru tar-registrazzjoni filwaqt illi sahaq illi ma jiftakarx imur Wied iz-Zurrieq bil-vann fis 27 ta' Frar 2002 kif allegaw il-prosekuzzjoni.

Wilhelmina Chetcuti – ghazlet illi ma tixhidx.

Charmaine Camileri – ghazlet illi ma tixhidx

Joseph Bone – ghazel illi ma jixhidx

Raymond Magri – xehed illi ghandu hanut confectionary maghruf bhaala 'Johnnie's Confectionary' il-Belt Valletta izda ma riedx jixhed dwar jekk sifirx f'April u Mejju as-sena 2002.

Edwina Trabelsi – xehdet illi kienet taf lill Raymond Borg, maghruf bhala Il-Borza, illi mieghu kellha relazzjoni u li darba minnhom qalilha sabiex titla tiltaqa mieghu Catana bil-karozza taghha u kien ser jaghtiha Lm5,000, izda huwa qatt ma ghaddhielha l-flus u ghalhekk qatt ma marret Catania, liema mawra hija stqarret illi hasbet kienet sabiex tixtri l-hwejjeg, izda li qatt ma mmaterializzat.

Sabrina Chisari – ghazlet illi ma tixhidx.

Christian Bugeja - ghazel illi ma jixhidx.

PC 1013 Raymond Debono – xehed li ghamel is-segwenti:

- Osservazzjonijiet fit 3 ta' April 2002 fejn gibed filmat barra r-residenza ta' Yvette Muscat fejn ra vettura misjuqa minn Raymond Borg tieqaf barra d-dar taghha u, wara li cempel, harget u taghtu "pakkett abjad".
- Tfittxija fir-residenza ta' Daniel Bonnici.

PC 579 Antoine Micallef – xehed li ghamel is-segwenti:

- Tfixxija fir-residenza ta' Joseph Sacco
- Tfixxija fir-residenza ta' Sue Abela

WPC 119 Cynthia Camilleri – xehdet li kienet xhud ta' stqarrija ta' Sue Abela, Emanuela sive Mona Camilleri, Albert Bugeja, Sylvana Bugeja.

PC 533 Ryan Pace – xehed li kien eleva xi oggetti minghand Yvette Muscat u Sylvabna Bugeja.

PC 23 Stefan Calleja – xehed li kien eleva xi oggeti minn Raymond Magri.

PC 102 Anthony Portelli – xehed illi ghamel tfittxija fir-residenza ta' Sylvana Bugeja f'Ghawdex.

PC 599 Clive John Mangion – xehed li kien xhud ta' stqarrija ta' Mario Camilleri u li eleva xi oggetti mir-residenza ta' Romeo Bone

PC 536 Jason Caruana – xehed li kien xhud ta' stqarrija ta' Charles Steven Muscat, ta' Emanuel Camilleri, ta' John Camilleri, ta' Romeo Bone u illi kien ghamel is-segwenti:-

- Osservazzjonijiet fit 3 ta' April 2002 fejn gibed filmat hdejn il-Habs Kordin ta' Raymond Borg u Romeo Borg hergin minn hemm u sejjrin go hanut it-Tarxien bl-isem ta' Franwell.
- Osservazzjonijiet fit-8 ta' April 2002 fejn gibet filmat fl-inhawi ta' ta' Xbiex fejn ra lil Noel Borg, Isaac Chetcuti u Daniel Bonnici jiltaqghu flimkien.
- Tfittxija fuq Anthony Gatt u eleva mobile minn fuqu
- Tfittxija fir-residenza ta' Noel Borg go Bahar ic-Caghaq
- Tftixxija fir-residenza ta' Isaac Chetcuti go Tas-Sliema fejn eleva mobile, bicca raza tal-kannabis u zewgt boroz zghar b'xi zerriegha. (Dok NH8)
- Tfixxija fir-residenza ta' John Camilleri fejn eleva mobile
- Osservazzjonijiet fid 29 u 30 ta' Mejju 2002 flimkien mal-Pulizija Taljana gewwa Catana fejn gew eventwalment arrestati Raymond Borg u Fabio Psaila

PC 10 Trevor Cassa Mallia – xehed li kien xhud ta' stqarrija ta' Isaac Chetcuti, u illi ghamel is-segwenti:

- Osservazzjoni fis 27 ta' Frar 2002 fejn gibet filmat fejn ra lill Romeo Bone jiltaqa' ta' Raymond Borg barra l-Habs Kordin u ra lill-istess Romeo Bone u Raymond Borg jiltaqghu gewwa l-car park ta' wied iz-Zurrieq jiltaqghu van ma van ma' John Camilleri u Karmenu Saliba.
- Osservazzjoni fil 25 ta' Marzu 2002 fejn gibet filmat fejn ra lill Romeo Bone jigbor lill Raymond Borg mid-dar tieghu u jmorru gewwa l-hanut Franwell go Hal Tarxien.
- Tfixxija f'garage ta' Noel Borg l-Qawra fejn eleva speed boat.

PC 213 Nicholai Borg – xehed illi kien xhud ta' stqarrija ta' Juma Kalifah u ghamel is-segwenti:

- Osservazzjonijiet fis-26 ta' April 2002 u gibed filmat fejn ra il-vettura Hyundai bajda LAU 817 gewwa Triq Santa Katarina, Qormi, barra garage ta' Juma Kalifah u ra lill-istess Juma Kalifah igorr tant tal-petrol, jitfghu gol bagolla tal-vetura LAU 817, jimbutta l-vettura gewwa l-garage tieghu bl-assistenza ta' terzi u bexxaq il-bieb tal-garage. Eventwalment, siegha wara, hareg il-vettura mill-garage u saq lejn il-Marsa fejn iltaqa' ma' zewgt nisa go Renault Clio KID 099.
- Tfixxija fir-residenza ta' Carmen Armeni

- Tfixxija fir-residenza ta’ Monique Borg
- Tfixxija fir-residenza ta’ Joseph Sacco
- Tfixxija fir-residenza ta’ Isaac Chetcuti
- Tfixxija fil-hanut ta’ Raymond Magri
- Tfixxija fir-residenza Ghawdex ta’ Sylvana Bugeja
- Tficcija fir-residenza ta’ Joseph Bone

PS 1086 Johan Micallef – xehed illi kien xhud ta’ stqarrija ta’ Daniel Bonnici u ghamel is-segwenti:

- Tfixxija fir-residenza ta’ Trudy Testa
- Tfixxija fir-residenza ta’ Romeo Bone

PC 1183 Oliver Borg – xehed illi kien xhud ta’ stqarrija ta’ Emanuel sive Noel Borg, Pierre Camilleri, u li ghamel is-segwenti:

- Tfixxija fir-residenza ta’ Anthony Gatt
- Tfixxija fir-residenza ta’ Daniel Bonnici
- Tfixxija fil-hanut ta’ Raymond Magri
- Elevazzjoni ta’ dghajsa ta’ Noel Borg u Daniel Bonnici
- Tfixxija fir-residenza ta’ Trudy Testa

PC 951 Joseph Tonna – xehed li kien xhud ta’ stqarrija ta’ Anthony Gatt, Alfred Bugeja.

PC 1574 Renato Cremona – xehed illi kien involut fit-tfixxija fir-residenza ta’ Daniel Bonnici

PC 706 Norman Cremona – xehed illi kien involut fit-tfixxija fir-residenza ta’ Isaac Chetcuti

WPC 86 Diane Fenech – xehdet illi kienet xhud ta’ stqarrija ta’ Carmen Armeni.

WPC 105 Amanda Xuereb – xehdet illi kienet xhud ta’ stqarrija ta’ Trudy Testa.

PS 1044 Gordon Calleja – xehed illi kien involut fix-tiffixja u arrest ta’ Carmen Armeni, Juma Karfush u Anthony Gatt.

PS 368 Stephen Monreal – xehed illi kien involut fit-tfixxija u arrest ta’ Anthony Gatt u Juma Karfush.

Monique Borg – ghazlet illi ma tixhidx.

WPC 158 Joanne Zammit – xehdet illi kienet xhud ta’ stqarrija ta’ Yvette Muscat.

WPC 45 Marisa Bartolo – xehdet illi ghamlet tfixxija fuq Romeo Bone, Sabrina Cisari, Monique Borg, Wilhemina Chetcuti, Juma Karfoush, Carmen Armeni, Trudy Testa u Charmaine Camilleri.

Alphonse Cauchi, – bhala Head of Security tal-Air Malta xehed dwar is-segwenti:

- Zewgt biljetti ta' safar ta' Romeo Bone u Raymond Borg ghal Brussels fit 28 ta' Frar 2002.
- Biljett ta' safar ta' Raymond Magri gal Brussels fit 3 ta' Marzu 2002.
- Tlett biljetti ta' safar ta' Romeo Bone, Raymond Borg u Raymond Magri minn Brussels ghal Malta fis 7 ta' Marzu 2002.
- Zewgt biljetti ta' safar ta' Romeo Bone u Raymond Borg ghal Ruma fl 4 ta' April 2002.
- Biljett ta' safar ta' Sabrina Chisari ghal Catania fit 8 ta' April 2002.
- Zewgt biljetti ta' safar ta' Raymond Borg u Fabio Psaila ghal Catania fit 30 ta' Mejju 2002.
- Biljett ta' safar ta' Fabio Psaila ghal Catania fl-10 ta' April 2002
- Erbgha biljetti ta' safar ta' Sabrina Chisari, Fabio Psaila, Romeo Bone u Raymond Borg minn Catania ghal Malta fl-10 ta' April 2002.

Keith Murphy – bhala impjegat tal-Virtu Ferries xehed dwar lista ta' passiggieri lejn Italia u minn Italia fis 27 ta' April 2002.

Wilfrid Agius – bhala Assistent Manager tac-Centru Korrettiv ta' Kordin xehed dwar lista ta' telephones illi nstabu gewwa l-habs bejn l-1 ta' Dicembru 2001 u t-30 ta' Gunju 2002.

Brian Farrugia– bhala rappresentant tad-Direttur tal-Licenzji xehed dwar vetturi u qal is-segwenti:

- Il-vettura Hyndai Excel LAU 817 tghajjat lill Carmen Armeni
- Il-vettura Alfa Romeo ZAC 005 tghajjat lill Francis Chetcuti
- Il-vettura Ford Escort LAM 363 tghajjat lill Michelangelko Grima
- Il-vettura Renalt Clio KID 099 tghajjat lill Joseph Camilleri
- Il-vettura Ford Orion CAF 239 tghajjat lill Mary Francis Vella

L-ispizjar Mario Mifsud (Vol 2 – fol 540) – bhala espert tal-Qorti ghamel analazi fuq zewgt sigaretti u blokka kannella tas-sustanza kannella u kkonferma li nstabu tracci ta' TCH fiz-zewgt sigaretti u anke fil-blokka u ppresenta rapport (Vol 15 – fol 4066 – 4075).

Joseph Zammit – bhala espert tal-Qorti ghamel investigazzjoni fuq il-vettura LAU-817 u ppresenta rapport u eventwalment ivvaluta l-vettura fis-somma ta' Lm1,200.

PL Noel Scerri – bhala rappresentant tal-Maltacom, ippresenta informazzjoni dwar tnax-il numru tat-telephone bhala 'cardphones' u dsatax-il numru tat-telephone cellulari.

Claire Cassar – bhala rappresentant tal-Vodafone, ippresentat informazzjoni dwar erbgha u hamsin numru tat-telefone cellulari.

Spettur Neville Aquilina – bhala Pulizija stazzjonat gewwa c-Centru Korrettiv ta' Kordin esebixxa 'mobile phones' elevati mill-habs minn fuq Charles Muscat, Emanuel Camilleri u Mario Camilleri.

Dr Veronica Aquilina – bhala espert imqabbda mill-Qorti sabiex taghmel inventarju tal-assi tal-imputati kollha, esebiet ir-rapport taghha

Martin Bajada – bhala espert tal-Qorti biex jezamina mobile phones u sim cards b'digriet datat 3 ta' Frar 2004, esebixxa r-relazzjoni tieghu.

7. SINTESI TAL-PROVI MRESSQA MID-DIFIZA

Jirrizulta illi, tul id-disgha snin bejn meta gew ppresentati l-akkuzi fil-15 ta' Ottubru 2009 sa meta l-kawza giet differita fl-ghaxra ta' April 2018 ghas-sentenza, id-difiza baqghet ma ressqet ebda xhieda.

8. KONSIDERAZZJONIJIET LEGALI DWAR AMMISSIBILTA' TA' CERTA PROVI

Qabel ma l-Qorti tghaddi biex taghmel il-kunsiderazzjoni taghha dwar l-fatti tal-kaz kif jirrizultaw mill-provi illi tista tgharbel, huwa mehtieg illi dina l-Qorti tikkunsidra, fil-qosor, il-validita' o meno tal-varji provi illi tressqu quddiemha, kemm fi stadju Istruttorja kif ukoll fl-istadju ta' Gudikatura. Dana qieghed jinghad ghax, fid-dokumentazzjoni kopjuza inkluza fil-process tal-kawza odjerna hemm ix-xhieda kollha prodotta fl-Istruttorja, li hija certament ammissibbli stante illi migbura quddiem Qorti, kif ukoll l-istqarrijiet ta' l-imputat u ta' persuni ohra illi kienu gew flimkien mieghu akkuzati u intercettazzjonijiet telefonici illi saru, fost nies ohra, lill-akkuzat stess, illi l-ammissibbilta' da dawna z-zewgt tipi ta' provi kienet soggetta ghall-varji interpretazzjonjiet mil-Qrati, kemm nostrani kif ukoll esteri.

8.1 - L-ammissibilita` w il-valur probatorju tal-istqarrija tal-imputati

L-ewwel kwistjoni illi ser tikkunsidra l-Qorti tikkoncerna l-ammissibilita` tal-istqarrija tal-imputati u ta' dak kollu li l-Pulizija Ezekuttiva tista' tixhed dwaru abbazi ta' dak li l-imputat seta' qal verbalment lill-ufficjali tal-Pulizija waqt li huwa kien qieghed jigi nvestigat u nterrogat.

Jirrizulta illi l-imputat, flimkien ma' akkuzati ohra, irrilaxxja stqarrija lill-pulizija, fil-kors tal-investigazzjoni taghha, liema stqarrija inghatat fis 2 ta' Awissu 2002, vide fol 2329, u ghalhekk fi zmien meta l-ligi Maltija ma kinitx tipprovdi ghal assistenza legali qabel l-interrogatorju mill-pulizija ta' persuna suspettata. Fil-fatt dan id-dritt ghall-assistenza legali qabel l-interrogatorju dahal fis-sehh fl-10 ta' Frar 2010 permezz ta' l-Avviz Legali 35/2010.

Il-Qorti tosserva illi fis-sentenza moghtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fit-12 ta' Jannar 2016 fil-kaz **Mario Borg v. Malta**, gie ritenut hekk:

> "*1. Early access to a lawyer is one of the procedural safeguards to which the Court will have particular regard when examining whether a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination. These principles are particularly called for in the case of serious charges, for it is in the face of the heaviest penalties that respect for the right to a fair trial is to be*

ensured to the highest possible degree by democratic societies (see Salduz v. Turkey [GC], no. 36391/02, § 54, ECHR 2008).

"2. The Court reiterates that in order for the right to a fair trial to remain sufficiently "practical and effective" Article 6 § 1 requires that, as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons to restrict this right. Even where compelling reasons may exceptionally justify denial of access to a lawyer, such restriction – whatever its justification – must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6. The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction (see Salduz, cited above, § 55).

"3. Denying the applicant access to a lawyer because this was provided for on a systematic basis by the relevant legal provisions already falls short of the requirements of Article 6 (ibid., § 56).

"….

"4. In respect of the present case, the Court observes that no reliance can be placed on the assertion that the applicant had been reminded of his right to remain silent (see Salduz, cited above, § 59); indeed, it is not disputed that the applicant did not waive the right to be assisted by a lawyer at that stage of the proceedings, a right which was not available in domestic law. In this connection, the Court notes that the Government have not contested that there existed a general ban in the domestic system on all accused persons seeking the assistance of a lawyer at the pre-trial stage (in the Maltese context, the stage before arraignment).

"5. It follows that, also in the present case, the applicant was denied the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons. This already falls short of the requirements of Article 6 namely that the right to assistance of a lawyer at the initial stages of police interrogation may only be subject to restrictions if there are compelling reasons (see Salduz, cited above, §§ 52, 55 and 56).

"6. There has accordingly been a violation of Article 6 § 3 (c) taken in conjunction with Article 6 § 1 of the Convention."

Jirrizulta illi, sussegwentement, fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-25 ta' Frar 2016 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Camilleri**, fejn l-appellant ikkontesta l-ammissibilita` tal-istqarrija rilaxxjata minnu fis-sena 2002, stante illi l-ligi ma kinitx tipprovdilu d-dritt ghall-assistenza legali qabel l-interrogatorju tieghu, il-Qorti wara li rreferiet fit-tul ghas-sentenza appena citata u rreferiet ukoll ghall-kaz ta' **Aleksandr Vladimirovich Smirnov vs Ukraine**, deciz fit-13 ta' Gunju 2014, qalet hekk:

"*... allura jidher illi r-regola hi li l-Artikolu 6(1) abbinat ma' l-artikolu 6(3)(c) jitlob li jkun hemm dritt ta' avukat fl-istadju tal-investigazzjoni tal-pulizija,*

sakemm ma jigix ippruvat li hemm ragunijiet impellenti ghaliex dan id-dritt ghandu jigi ristrett. Illi allura meta l-ligi domestika teskludi dan il-jedd u dan b'mod sistematiku billi ma ikunx hemm disposizzjoni ad hoc li taghti dan il-jedd lil persuna arrestata, ikun hemm il-periklu li isehh lezjoni tad-dritt tal-persuna akkuzata ghal smiegh xieraq anke f'dawk il-kazijiet estremi fejn ma ikun hemm l-ebda dikjarazzjoni inkriminanti f'dawn l-istqarrijiet. Illi fil-kaz deciz quddiem il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet Navone vs Monaco, nstab li kien hemm lezjoni billi l-akkuzat ma kellux jedd ghall-assistenza ta' l-avukat matul l-interrogazzjoni similment billi l-ligi tal-pajjiz ma kenitx tippermettieha. (ara ukoll Yesilkaya vs Turkey – 59780/00 08/12/2009, Fazli Kaya vs Turkey – 24820/05 17/09/2015).

Dan il-jedd gie anke estiz fil-kaz fejn l-akkuzat kien gie moghti il-jeddijiet kollha vigenti skont il-ligi ta' pajjizu inkluz allura il-jedd tieghu ghas-silenzju u fil-fatt huwa kien ezercita dan il-jedd u ma wiegeb ghall-ebda mistoqsija lilu maghmula. Il-Qorti xorta wahda sabet li kien hemm vjolazzjoni ta' l-artikolu 6(3) u dan ghaliex ma kienx ikkonsulta ma' avukat biex ifissirlu il-jeddijiet tieghu skont il-ligi dwar id-dritt tieghu ghas-silenzju u id-dritt li ma jinkriminax ruhu b'dan ghalhekk illi l-Qorti implikat illi t-twissija moghtija mill-ufficjali investigattiv ma hijiex bizzejjed."

L-istess Qorti tal-Appell Kriminali kompliet hekk:

"*Illi allura hija fis-setgha ta' din il-Qorti u dan qabel ma jigi determinat il-process gudizzjarju kontra l-appellanti illi twarrab dik l-evidenza illi tmur kontra il-garanziji moghtija kemm fil-Kostituzzjoni kif ukoll il-Konvenzjoni ghal harsien tal-jedd ghal smiegh xieraq tal-persuna akkuzata. Fil-fatt dan il-jedd gie indikat fid-decizjoni tal-Qorti Ewropeja fil-kaz Dimech vs Malta fejn f'dak il-kaz ghalkemm il-Qorti ma setatx tasal biex tistabbilixxi jekk kienx sehh lezjoni ta' l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni billi l-proceduri penali kienu ghadhom ma intemmux, madanakollu sahhqet:*

"…. it cannot be entirely excluded that the courts of criminal jurisdiction, before which the case is heard, hear the case in the same circumstances that would have existed had the right to legal assistance during pre-trial stage not been disregarded, namely by expunging from the records the relevant statements. The Court notes that, if, because of the limitations of the applicable criminal procedural law, it is not possible given the stage reached in the pending proceedings, to expunge from the records the relevant statements (whether at the request of the applicant or by the courts of criminal jurisdiction of their own motion), it cannot be excluded that the legislature take action to ensure that a procedure is made available at the earliest opportunity for this purpose."

Jirrizulta illi, f'dan il-kaz, il-Qorti tal-Appell Kriminali qieset illi ghalkemm l-appellant ma wegibx ghad-domandi kollha li kienu sarulu fil-kors tal-interrogatorju tieghu, huwa kien wiegeb ghal xi domandi li gew ikkunsidrati mill-Ewwel Qorti meta giet biex tiddetermina l-htija tal-istess appellant. Fil-fehma tal-Qorti tal-Appell Kriminali, fid-dawl tad-decizjonijiet

minnha citati, dan ma setax isir u ghaldaqstant iddecidiet illi tiskarta l-istqarrija tal-appellant bhala prova.

Fis-sentenza taghha tas-6 ta' Ottubru 2016 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Jason Cortis**, il-Qorti tal-Appell Kriminali qablet pjenament mas-sentenza appena citata u ghaddiet biex tiskarta l-kontenut tal-istqarrija tal-appellant rilaxxjata minnu f'Mejju tas-sena 2005 "*u dan fuq il-premessa illi ma kellux il-beneficcju tal-assistenza legali waqt li mizmum taht arrest minkejja li l-ligi vigenti f'dak iz-zmien kienet teskludi l-jedd ghal tali assistenza*".

Finalment, fis-sentenza taghha tal-1 ta' Dicembru 2016, fl-ismijiet **The Republic of Malta vs Chukwudi Samuel Onyeabor**, il-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri), wara li ghamlet referenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem **Borg vs Malta**, fuq citata, qalet hekk:

> "*8. Following this judgement, our Constitutional Court has once again considered the issue on a number of occasions In* ***Carmel Saliba vs L-Avukat Ġenerali*** *decided by the Constitutional Court on the 16th May 2016, that Court stated:*
>
> > "*17. Għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fil-każ ta' Charles Stephen Muscat u sentenzi oħra mogħtija wara hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata billi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-proċess kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli fid-dawl tas-sentenza fuq imsemmija ta' Borg v. Malta mogħtija dan l-aħħar mill-Qorti Ewropea.*
> >
> > *"18. Din il-qorti għalhekk illum hi tal-fehma li ma jkunx għaqli li tinsisti fuq l-interpretazzjoni li kienet tat fil-każ ta' Muscat, għalkemm ittenni li għadha temmen illi hija interpretazzjoni korretta, proporzjonata u ta' buon sens.*
> >
> > *"19. Is-sentenza ta' Borg iżda għandha tinqara wkoll fid-dawl tas-sentenza l-oħra, ukoll fuq imsemmija, tal-istess Qorti Ewropea fil-każ ta' Dimech fejn il-qorti tenniet illi trid tqis il-proċess fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq, u għalhekk, fejn il-proċess kriminali, bħal fil-każ tallum, għadu għaddej, trid tistenna li jintemm il-proċess biex tqisu fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq.*
> >
> > *"20. Madankollu, fil-każ tallum il-qorti hija tal-fehma li ma jkunx għaqli li l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija tal-attur għax tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in-nuqqas ta' għajnuna ta' avukat ma kienx nuqqas li ma jista' jkollu ebda konsegwenza ta' preġudizzju għall-attur billi fl-istqarrija tiegħu l-attur ammetta l-ħtija. Fiċ-ċirkostanzi huwa xieraq illi, kif qalet l-ewwel qorti, ma jsir ebda użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali.*

"21. Dan ma jfissirx illi l-istqarrija ttieħdet bi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-attur; fid-dawl ta' dak kollu li ngħad fuq, partikolarment is-sentenza ta' Dimech il-ksur iseħħ jekk u meta jsir użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali. Anzi, meta tqis illi fl-istqarrija l-attur ta informazzjoni utli biex jistgħu jinqabdu terzi li jittraffikaw id-droga, il-pulizija kellha raġuni tajba biex tinterroga lill-attur minnufih biex tikseb din l-informazzjoni kemm jista' jkun malajr.

"22. Għalhekk il-qorti sejra tilqa' dan l-aggravju fis-sens biss li tgħid illi ma kienx hemm ksur tad-dritt tal-attur għal smigħ xieraq meta tteħditlu l-istqarrija, iżda, biex ma jseħħx dak il-ksur waqt il-proċess kontra l-attur, ma hijiex sejra tħassar l-ordni tal-ewwel qorti għat-tneħħija tal-istqarrija mill-inkartament tal-proċess...."

9. It is clear from this judgement that while in ***Borg vs Malta*** *criminal proceedings had been concluded, in* ***Saliba*** *the Constitutional Court decided that the accused's statement should be expunged.*

10. In the present case, respondent Onyeabor was interrogated by the Police without having been granted access to a lawyer – notwithstanding his request for a lawyer, which was denied and this as at the time there was "a systemic restriction applicable to all accused persons". Respondent thus made a statement on the 4th February 2008 without such legal assistance.

11. In ***Aaron Cassar vs L-Avukat Ġenerali et****, decided by the Constitutional Court on the 11th July 2016, where the accused's statement to the Police did not contain any incriminating declarations which could in any way prejudice him – while the contrary would appear to be the case here – that Court concluded that in view of what was decided in* ***Borg vs Malta****, the mere fact of a denial of legal assistance in the pre-trial stage constituted a breach of Article 6(1) of the Convention read in conjunction with Article 6(3):*

"8. Iż-żamma tal-bilanċ neċessarju bejn id-diversi interessi involuti (tal-individwu, tal-komunità, tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja) fit-twettiq tal-ħarsien tad-drittijiet fondamentali tal-individwu għandu jimmilita kontra s-sejbien ta' vjolazzjoni tal-Konvenzjoni – ħaġa serja fiha nfisha – meta ma jkun hemm ebda konsegwenzi ta' preġudizzju fuq min iqis lilu nnifsu (mingħajr ma neċessarjament ikun hekk) bħala "vittma". Din fl-aħħar mill-aħħar kienet il-motivazzjoni ta' din il-qorti fis-sentenza ta' <u>Charles Steven Muscat v. Avukat Ġenerali</u> u sentenzi oħra li ġew wara, li ma sabux ksur tal-jedd għal smigħ xieraq meta min ikun ta stqarrija mingħajr ma kellu l-għajnuna ta' avukat ma jkun ġarrab ebda preġudizzju minħabba f'hekk.

"9. Madankollu, għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fis-sentenzi fuq imsemmija hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata illi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-

proċess kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli fid-dawl tas-sentenza ta' Borg v. Malta imsemmija mill-ewwel qorti, li tqis il-fatt biss ta' nuqqas ta' għajnuna ta' avukat bħala ksur tal-art. 6(1) moqri mal-art. 6(3) tal-Konvenzjoni."

12. Nor has appellant Attorney General adduced any "compelling reasons" which may have justified denying respondent Onyeabor access to a lawyer at the interrogation stage.

13. While the statement in question of the accused has not been shown to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement as laid down in article 658 of the Criminal Code, nevertheless, for the reasons stated above, the denial of the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons must today be held to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement."

Il-Qorti tosserva illi, abbazi tas-sentenzi fuq citati ghalhekk, il-posizzjoni legali llum il-gurnata hija wahda cara u kristallizzata u ghalhekk, fil-kaz odjern, la darba l-imputat ma nghatax id-dritt li jottjeni parir legali qabel irrilaxxja l-istqarrija tieghu u b'mod partikolari ghaliex tqis ukoll illi ghamel dikjarazzjonijiet, fl-istess stqarrija, illi fic-cirkostanzi tal-kaz, jistghu jkunu ta' pregudizzju ghalih, il-Qorti qed tqis tali stqarrija bhala prova inammissibbli u qeghda tiskartaha.

L-istess japplika wkoll ghall-istqarrijiet kollha l-ohra illi gew migbura mill-Pulizija in konnessjoni mal-kaz odjern u li jinsabu fl-atti tal-process.

8.2 - <u>L-ammissibilta' u l-valur probatorju ta' l-intercettazzjonijiet telefonici</u>

It-tieni kwistjoni illi ser tikkunsidra dina l-Qorti tikkoncerna l-ammissibilita` tal-intercettazzjonijiet telefonici illi saru fuq apparti telefonici tal-imputati u ta' dak kollu li l-Pulizija Ezekuttiva tista' tixhed dwaru abbazi ta' dak li l-imputat seta' qal verbalment waqt it-telefonati taghhom illi gew irregistrati.

Jirrizulta illi, tul l-investigazzjoni kollha tal-kaz, il-Pulizija Ezekuttiva, fl-istharrig taghha, talbet u ottjeniet li t-telefonati ta' l-imputat jigu intercettati u, sussegwentement, esebiet tali intercettazzjonijiet fl-atti tal-proceduri odjerni bhala prova kontra l-imputati.

Jirrizulta wkoll illi l-imputat fl-eccezzjonijiet originali tieghu, qieghed jikkontendi illi tali intercettazzjonijiet ghandhom jigu skartati minn dina l-Qorti peress illi ma humiex intercetazzjonijiet legali u mahrugin skond il-Ligi.

Jirrizulta illi l-Artikolu 6 (2) tal-Kap 391 tal-Ligijiet ta' Malta, intitolat **Att dwar is-Servizz tas-Sigurta'**, jipprovdi illi:

Ebda interċettazzjoni ta' jew interferenza ma' komunikazzjonijiet fil-kors tat-trasmissjoni tagħhom bil-posta jew bil-mezz ta' sistema ta' radjokomunikazzjoni jew ta' telekomunikazzjoni jew b'kull mezz ieħor ma għandu jkun kontra l-liġi jekk dan jiġi awtorizzat b'mandat maħruġ mill-Ministru bis-saħħa ta' dan l-artikolu.

Jirrizulta illi n-natura w il-legalita' ta' l-intercettazzjonijiet telefonici w il-presentata tal-Mandati relattivi mahruga mill-Ministru abbazi ta' l-artikolu fuq imsemmija kien il-meritu ta' proceduri fl-ismijiet '**Il-Puluzija vs Marco Pace'**, liema proceduri kienu wasslu ghall-ordni, da' parte tal-Qorti, biex tali Mandati jigu esebiti, liema Mandati attwalment kienu gew esebiti.

Jirrizulta illi l-ordni tal-Qorti tal-Magistrati bhala Qorti Istruttorja, fejn il-Mandati gew esebiti mill-Awtoritajiet kompetenti, giet ikkontestata mill-Avuakt Generali fil-kawza '**Avukat Generali vs Kap tas-Servizz tas-Sigurta, ir-Registratur, Qrati u Tribunali Kriminali u, ghall kull interess li jista jkollu, Marco Pace**', fejn l-istess Avukat Generali talab illi l-Mandati esebiti jigu kkonsenjati lura lill-Kap tas-Servizz tas-Sigurta, fost affarjiet ohra.

Jirrizulta illi, fl-1 ta' Marzu 2011, l-Prim Awla tal-Qorti Civili cahdet it-talba tar-rikorrent Avukat Generali u ghamlet is-segwenti ragunament:

> *11. Il-qorti tifhem illi l-prinċipju ewlieni li għandu jirregola din il-vertenza essenzjalment huwa illi fi stat ta' dritt ma hemm ebda setgħa pubblika li ma hijiex ġejja mil- liġi, illi kull setgħa pubblika għalhekk għandha tiġi eżerċitata kif tgħid u trid il-liġi, u illi l-organu li huwa fdat mill-Kostituzzjoni bil-ġurisdizzjoni biex jara jekk il-liġi tħarsitx – u jekk setgħa ġietx effettivament eżerċitata kif tgħid u trid il-liġi jew le – hija l-qorti. Il-kelma ta' uffiċjal pubbliku li hu mexa kif trid il-liġi ma hijiex biżżejjed biex ixxejjen din il-ġurisdizzjoni tal-qorti u biex iċaħħad lill- individwu mill-jedd ta' aċċess għall-qorti – jedd garantit taħt il-Kostituzzjoni ta' Malta u l-Konvenzjoni Ewropea għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fondamentali.*
>
> *12. Għalhekk kull dispożizzjoni ta' liġi li tagħti setgħa pubblika għandha tinqara u tiftehemm fid-dawl ta' dan il-prinċipju kostituzzjonali u kull interpretazzjoni li tmur kontra dan il-prinċipju – fil-każ tallum, kull interpretazzjoni li żżomm lill-qorti milli tistħarreġ dwar jekk il-Kap tas- Servizz tas-Sigurtà kellux mandat jew, għax ma kellux mandat, mexiex bi ksur tal-liġi – hija jew interpretazzjoni ħażina jew inkella interpretazzjoni tajba ta' liġi anti- kostituzzjonali.*
>
> *13. Billi l-preżunzjoni hija illi l-leġislatur ma jgħaddix liġijiet li jiksru l-Kostituzzjoni, il-qrati ordinarji għandhom dejjem ifittxu li jagħtu lil-liġi ordinarja interpretazzjoni konformi mal-Kostituzzjoni u, meta dan ma jkunx possibbli, għandhom jagħmlu referenza lill-qorti ta' kompetenza kostituzzjonali.*
>
> *14. L-art. 6(2) tal-Kap. 391 igħid hekk:*
>
>> *" **6.** (2) Ebda interċettazzjoni ta' jew interferenza ma' komunikazzjonijiet fil-kors tat-trasmissjoni tagħhom bil- posta jew bi l-mezz ta' sistema ta' radjokomunikazzjoni jew ta' telekomunikazzjoni jew b'kull mezz ieħor ma għandu jkun kontra l-liġi jekk dan jiġi awtorizzat b'mandat maħruġ mill-Ministru bis-saħħa ta' dan l-artikolu."*
>
> *15. **A contrario sensu, kull interċettazzjoni bħal dik tkun kontra l-liġi jekk ma tkunx awtorizzata b'mandat maħruġ taħt il-liġi u, jekk dak il-mandat ma jintweriex, il- qorti ma tkunx tista' tgħid jekk l-interċettazzjoni tkunx kontra l-***

liġi jew le. (sottolinear ta' dina l-Qorti) *Jekk il-qorti ma jkollhiex is-setgħa li tordna li jintwera l-mandat, u għalhekk li tara jekk il-liġi tħarsitx jew le, il-Kap tas-Servizz tas-Sigurtà jkun tqiegħed 'il fuq mil-liġi, ħaġa li żgur ma setgħetx tgħaddi minn moħħ leġislatur xewqan li jħares il-Kostituzzjoni, għax huwa assjomatiku illi fi stat ta' dritt ħadd ma hu 'l fuq mil-liġi. Interpretazzjoni tal-liġi f'dak is-sens tkun bilfors interpretazzjoni ħażina.*

16. Għalhekk kienet tajba u konformi mal- Kostituzzjoni l-interpretazzjoni mogħtija mill-Qorti tal- Maġistrati fis-sens illi l-qorti għandha dik is-setgħa, u kien tajjeb ukoll u kien lejali lejn il-liġi l-għemil tal-Kap tas- Servizz tas-Sigurtà li mexa kif ried dak l-ordni.

Jirrizulta illi l-Avukat Generali appella minn tali decizjoni u fl-24 ta' Frar 2012, l-Qorti tal-Appell ikkonfermat is-sentenza tal-Prim Istanza u ghamlet is-segwenti ragunament:

Illi din hi kawza ta' natura legali imsejsa fuq provvedimenti tal-Att dwar is-Servizz ta' Sigurta` (Kap. 391 tal-Ligijiet ta' Malta). Il-konvenut Marco Pace ghaddej proceduri kriminali quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta), u fil-kors tas-smiegh tal-provi tal-prosekuzzjoni gie esebit compact disk li jikkontjeni diskursata fuq it-telephone bejn l-akkuzat u terza persuna. Din l-intercetazzjoni telefonika saret, allegatament, bis-sahha ta' Mandat rilaxxat mill-Ministru responsabbli mis-Servizzi tas-Sigurta` kif awtorizzat bil- fuq imsemmija ligi. Il-Qorti tal-Magistrati, b'digriet tal-14 ta' April 2008, ordnat l-esebizzjoni tal-Mandat, li eventwalment gie esebit. L-Avukat Generali talab li dik l- ordni tal-Qorti tal-Magistrati tigi dikjarata illegali, peress li ma kellha ebda setgha taghti tali ordni, u li jkun awtorizzat jirtira l-istess Mandat.

L-ewwel Qorti cahdet it-talba tal-Avukat Generali, li ressaq appell ghal quddiem din il-Qorti. L-aggravji tieghu huma duplici: (i) dawn il-proceduri ma humiex ta' natura kostituzzjonali u allura l-ewwel Qorti kellha ssegwi l-ligi minghajr ma tidhol biex tikkunsidra jekk l-ordni tal-Qorti tal-Magistrati kienitx jew le konformi mal-Kostituzzjoni; u (ii) li l-ligi, fl-Artikolu 18 tieghu, espressament jipprojbixxi s-smiegh ta' provi dwar jekk ikunx jew le inhareg Mandat ta' din ix-xorta.

Trattat l-ewwel aggravji, din il-Qorti tara' li ghalkemm hu minnu li din il-kawza mhux ta' natura kostituzzjonali, fejn si tratta mil-liberta` tal-individwu, mhux projbit li l-ligijiet in materja jigu moqrija u interpretati fil-kuntest ta' dak li tipprovdi l-Kostituzzjoni dwar il-libertajiet tal-persuna, specjalment ir-regoli intizi li persuna akkuzata b'reat ikollha smiegh xieraq. Fuq kollox, id-dritt ta' persuna li jkollha smiegh xieraq huwa principju naturali ta' dritt u anke l-ligi amministrattiva hija mmirata lejn dan il-ghan. Il- principju ta' dritt amministrattiv li kull diskrezzjoni moghtija lil xi awtorita` pubblika, anke jekk indikata f'termini l-aktar wisghin, hija dejjem sindakabbli mill-qrati, hu principju ta' gustizzja naturali bazat fuq ir-rispett lejn il-persuna tal- individwu. Il-kaz in ezami jidhol biex ikun ikkunsidrat bhala att amministrattiv, u ghalkemm din il-Qorti mhux se tghid, kif issottometta l-appellat Marco Pace, li "a non- justifiable administrative act" huwa fallaci, iridu jirrizultaw cirkostanzi gravi ta' interess pubbliku (ezempju, ta' difiza nazzjonali, tradiment) biex din il-Qorti tasal biex tiddeklina l-gurisdizzjoni generali li tissindika atti amministrattivi. Kwalunkwe

decizjoni jew att li, min-natura taghha, hija kapaci li tkun reviewed mill-qrati, ghandha tkun soggetta ghal tali skruttinju, inattez kull tentattiv mil-Legislatur li jnehhi dik id-decizjoni mill-ezami ta' dawn il-qrati.

Fil-ktieb ***De Smith's Judicial Review*** *(6th Edit. 2007 – Woolf, Jowell u Le Sueur), jinghad f'pagna 15 illi:*

> *"Judicial review has developed to the point where it is possible to say that no power – whether statutory or under the prerogative – is any longer inherently unreviewable. Courts are charged with the responsibility of adjudicating upon the manner of the exercise of a public power, its scope and its substance. As we shall see, even when discretionary powers are engaged, they are not immune from judicial review. Discretion has been described as the 'hole in the [legal] doughnut', but that hole is not automatically a lawless void. Nevertheless, there are certain decisions which courts cannot or should not easily engage. Courts are limited (a) by their constitutional role and (b) by their institutional capacity."*

L-eccezzjonijiet li jkompli jispjega l-awtur ma japplikawx ghal dan il-kaz. In parallel ma' dan, din il-Qorti tghid li l- Qorti ghandha dejjem s-setgha li tistharreg dwar il- legalita` jekk mhux dwar il-meritu ta' kull decizjoni ta' korp amministrattiv. ***Ghalkemm ma tistax tingieb prova li jkun inhareg jew li jkun ser jinhareg Mandat, il-Qorti trid tkun sodisfatta li l-intercettazzjoni relattiva hija legali, u skont il- ligi, Artikolu 6, intercettazzjoni hija kontra l-ligi jekk ma tkunx awtorizzata b'Mandat mahrug mill-Ministru responsabbli. Ebda Qorti ma tista' tippermetti l-illegalita` u ghandha d-dmir li tara' li jekk tkun saret intercettazzjoni telefonika, b'indhil ovvju ghad-dritt ta' privatezza ta' dak li jkun, din tkun skont il-ligi.*** (sottolinear ta' dina l-Qorti)

Dan hu hekk ghax is-sistema Maltija, bhal dik Ingliza, hija bbazata fuq ir-rule of law. Kif jinghad fil-ktieb "Administrative Law" ta' Wade & Forsyth (7th Edit. Pagna 24),

> *"The British Constitution is founded on the rule of law, and administrative law is the area where this principle is to be seen in its most active operation. The rule of law has a number of different meanings and corollaries. Its primary meaning is that everything must be done according to law. Applied to the powers of government, this requires that every government authority which does some act which would otherwise be a wrong (such as taking a man's land), or which infringes a man's liberty (as by refusing him planning permission), must be able to justify its action as authorised by law – and in nearly every case this will mean authorised by Act of Parliament. Every act of governmental power, i.e every act which affects the legal rights, duties or liberties of any person, must be shown to have a strictly legal pedigree. The effected person may always resort to the courts of law, and if the legal pedigree is not found to be perfectly in order the court will invalidate the act, which he can then safely disregard."*

*Dan hu preciz dak li riedet taghmel il-Qorti tal-Magistrati f'dan il-kaz, agir li din il-Qorti qed tissanzjona. Sa zgur minn zmien il-famuza sentenza "***Anisminic***" (deciza mill- House of Lords fl-Ingilterra fl-1969), dawk l' hekk imsehja 'ouster clauses' ma jservux biex iwaqqfu lill-Qorti milli tara' li, tal-anqas, kull att tal-Gvern ikollu bazi fil-ligi. Dan hu principju fundamentali ta' dritt.*

Din il-Qorti taqbel ma' dak li gie sottomess quddiem il- Qorti tal-Magistrati mill-appellat Marco Pace, meta saret riferenza ghall-kummentarju Ingliz ghal-ligi penali tal- Ingilterra, fejn il-ligi Maltija ssib l-origini taghha. Saret referenza ghal "Archbold" (Edit. 2008) li rrifera ghal opinjoni li kienu taw il-House of Lords fl-Ingilterra fl-2005 fis-sens li dik l-istituzzjoni irragunat li "it would be absurd that there could be no inquiry as to whether an interception was lawfully authorised or not, and as to whether or not the interceptor's conduct was excluded from criminal responsibility". Din il-Qorti tirraferma li l-qrati Maltin ghandhom gurisdizzjoni inerenti jissindikaw il- legalita` ta' kull att amministrattiv, u ebda ligi ma tista' tigi interpretata b'mod li twassal lil Qorti ma jimpurtahiex dwar jekk agir amministrattiv huwiex legali jew le.

Din il-Qorti, fil-kawza ***General Workers Union v. Bank of Valletta plc,*** *deciza fid-19 ta' Jannar 2010, kienet ghamlet taghha decizjoni anterjuri fejn jinghad:*

> *"Illi ghalhekk wiehed jista' jikkonkludi illi att diskrezzjonali ta' ufficjal jew korp amministrattiv jista' jigi sindakat mill- Qorti fis-sens biss li t-tribunal jara jekk l-att hux legali ("within the terms of the statute"), jekk gewx osservati l- proceduri mehtiega ("complied with regulations") u jekk l- ezercizzju tad-diskrezzjoni kienx "fair and honest". Il-Qorti ma tistax pero`, tissostitwixxi d-diskrezzjoni taghha, bhala opportunita` jew espedjenza, ghal dik tal-ufficjal jew tal- korp li jkun." (****Neg. Ugo Pace v. Prof. Joseph Anastasi Pace noe*** *deciza fl-1 ta' Mejju 1946 mill-Prim' Awla tal- Qorti Civili Vol. XXXII-II-317 li kienet dwar stharrig gudizzjarju tal-War Damage Commission)."*

Jekk att hux legali jew le jidhol fil-mansjonijiet generali ta' dawn il-qrati, mansjoni inderrogabbli ghax qatt ma jista' jigi prezunt li l-Legislatur ried jillegalizza u jippermetti l- illegalita`

Il-Qorti ma tistax ma tosservax illi, a bazi tas-sentenzi fuq citati, il-posizzjoni legali hija wahda cara, fis-sens illi sabiex intercettazzjoni telefonika tkun wahda legalment ammissibbli, hija trid tkun mahruga b'Mandat tal-Ministru, kif tipprovdi l-Artikolu 6 (2) tal-Kap 391, u huwa dmir tal-Prosekuzzjoni illi tressaq il-prova mehtiega biex turi illi l-intercettazzjonijiet telefonici saru legalment.

Jirrizulta, fil-kaz odjern, fit-13 ta' Novembru 2002, Herbert Agius, Kap tas-Servizz tas-Sigurta, wara rifjut inizzjali da' parte tieghu, eventwalment fuq ordni tal-Qorti esebixxa l-Mandati mahruga a tenur ta' l-Artikolu 6, 7 u 8 tal-Kap 391, li jikludu wkoll telefonati ta' l-imputat Daniel Victor Bonnici.

L-istess Herbert Agius esebixxa ukoll l-intercetazzjonijiet kollha illi saru, inkluz l-intercettazzjonijiet maghmulha fuq il-numri cellulari kollha ta' l-imputat, Daniel Victior Bonnici.

Jirrizulta, ghalhekk, illi dawna l-intercetazzjonijiet kollha huwa koperti minn Mandat debitament mahrug mill-Ministru tal-Intern ta' dak iz-zmien, u ghalhekk huma kollha ammissbbli bhala prova fil-kaz odjern.

9. - **<u>KONSIDERAZZJONIJIET IN GENERALI</u>**

Jirrizulta illi l-akkuzi illi ghandha quddiema dina l-Qorti fil-konfront ta' l-akkuzat huwa illi hu fit 18 ta' Mejju 2002 u fid-dati ta' qabel, assocja ruhhu ma' persuni ohra biex ibiegh jew jittraffika l-kokaina w il-cannabis kif ukoll ghen, hajjar, ta pariri u/jew fittex biex jigi maghmul f'post barra minn Malta reat li ghalih hemm piena skond disposizzjonijiet ta' xi ligi korrispondenti li tkun sehhet f'dak il-post jew assocja ruhu ma persuni ohra f'Malta biex isir reat jew ihejji u/jew jiffacilita li jsir reat, liema reat, kieku sehh f'Malta kien ikun reat punibbli, liema akkuzi lkoll jikkontemplaw reati kontra l-Ordinanza Dwar il-Medicini Perikoluzi, Kap 101.

L-akkuza ghalhekk tibbaza ruhha fuq il-fatt, allegat mill-prosekuzzjoni, illi l-akkuzat b'xi mod, kienu involut fl-ippjanar u twettieq ta' reat li kien jipprovdi illi jigu impurtati gewwa Malta konsenja ta' droga illi hija sustanza illegali ai fini tal-Kap 101.

Jirrizulta, skond ix-xhieda ta' l-Ispettur Neil Harrison, illi ghalkemm ir-reat ta' importazzjoni tad-drogi fuq imsemmija bdiet issehh billi l-istess drogi ngabru minn gewwa l-Olanda, dawna attwalment qatt ma wasslu f'Malta, rizultat ta' hidma effettiva u efficjenti tal-Korp tal-Pulizija u min kien qieghed imexxi din l-investigazzjoni, peress illi d-drogi inqabdu gewwa Sqallija hekk kif kienu ser jitnizzlu Malta.

Kif qalet il-Qorti Krimnali fil-kawza "*Ir-Repubblika ta' Malta vs Emmanuel Camilleri*" deciza fis-16 ta' Dicembru 2015 u li kienet tirrigwarda l-kaz ta' l-importazzjoni tad-droga fuq imsemmija, tali reat seta "*kellu konsegwenzi serji li iwasslu ghar-rovina tal-hajja ta' tant persuni, partikolarment zaghzagh, li qed jinkakmu mill-vizzju tad-droga biex minn fuq darhom l-importaturi w traffikanti tad-droga jaghmlu qliegh kbir ta' flus*".

Jirrizulta, izda, illi dina l-Qorti trid tevalwa l-involviment o meno tal-persuna akkuzata quddiemha abbazi tal-provi illi gew drastikament ridotti rizultat ta' nuqqas da' parte tal-Awtoritajiet Ezekuttivi ta' dak iz-zmien, fejn irrifjutaw ghal snin shah illi jdahhlu d-dritt, legislat izda qatt rez effettiv, illi l-akkuzat ikun assist minn avukat, liema nuqqas wassal sabiex il-Qrati ta' Strasburgu kif ukoll il-Qrati lokali jiddikjaraw illi ma humex aktar ammissibbli bhala prova stqarrijiet moghtija lill-Pulizija jekk l-persuni illi jkunu taw tali stqarrija ma jkunux kkonsultaw ma' avukat – fil-kaz odjern, l-istqarrijiet kollha saru in vjolazzjoni ta' tali dritt, u ghalhekk huma totalment inammissibbli, u min naqas milli jdahhal tali dritt sancit fil-Ligi ghandu jerfa r-responsabbiltajiet tieghu.

Jirrizulta, ghalhekk, illi l-Qorti trid tevalwa l-provi prodotti l-ohra ppresentati mill-prosekuzzjoni, li ma jinkludux il-filmati.

10. KONSIDERAZZJONIJIET ABBAZI TAT-TRASKRIZZJONIJIET

Il-Qorti fliet fir-reqqa t-traskrizzjonijiet telefonici tal-akkuzat, u minn tali traskrizzjonijiet, jirrizultalha dan li gej fil-konfront tal-akkuzat Daniel Victor Bonnici - (Vol 19 – fol 2626 sa 2631)

Mill-intercettazzjonijiet telefonici esebiti, jirrizulta illi hemm tlett konversazzjonijiet bejn l-akkuzat Daniel Victor Bonnici u Noel Borg, illi huwa akkuzat f'proceduri ohra. Jirrizulta illi tnejn minn dawn it-tlett konversazzjonijiet tirrigwarda dwar jekk gabux xi parts ta' dghajsa filwaqt illi t-tielet konversazzjoni hija dwar jekk kien Emanuel Borg kienx sejjer Havan jew le dakinhar u jekk kienx ser inizzel id-dghajsa is-Sibt ta' wara.

Jirrizulta illi f'tali intercettazzjonijiet, ma hemm ebda konnessjoni assoluta mal-akkuzi migjuba kontra l-akkuzat u ma hemm xejn indikat li jista jaghti x'jifhem illi l-akkuzat kien involut f'xi pjanijiet.

11. KONSIDERAZZJONIJIET ULTERJURI

Jirrizulta illi l-bazi tal-akkuzi migjuba kontra l-akkuzat kienu illi huwa kellu dghajsa, ossija "*dghajsa ta'sebgha u ghoxrin pied, tat-tip Chadron , li kienet armata b'zewg muturi outboards 200*", liema dghajsa huwa kien ser juza biex jaqsam minn Malta ghal Sqallija sabiex jigbor d-droga w eventwalment inizzilha gewwa Ghawdex, fejn kellha tithalla.

Jirrizulta illi tul il-process kollu illi ha dawna s-snin kollha, l-prosekuzzjoni qatt ma ressqet prova illi d-dghajsa illi huma kkonfiskaw bhala rizultat tal-investigazzjoni taghhom kienet attwalment tghajjat lill-akkuzat u ma jidhirx illi qatt tressqet xi prova dwar min attwalment kien is-sid ta' tali dghajsa.

12. KONKLUZJONI - DECIZJONI

Il-Qorti,

Wara illi rat l-akkuzi migjuba fil-konfront ta' l-akkuzat Daniel Victor Bonnici kif fuq indikat,

Wara illi rat il-provi kollha mressqa quddiemha,

Wara illi rat id-decizjonijiet tal-Qorti Ewropeja ghad-Drittijiet tal-Bniedem dwar l-inammissibbilta' ta' Statements moghtija minghajr l-assistenza tal-Avukat,

Wara illi rat l-artikoli 9, 10(1), 12, 14, 15(A), 20, 22 (1) (a) (f) (1A) (1B) (2) (a) (i) (3A) (a) (b) (c) (d) u 26 tal-Ordinanza dwar Medicini Perikoluzi (Kap 101), r-regoli 4 u 9 tar-Regoli ghall-Kontroll Intern fuq id-Drogi Perikoluzi (LS 101.02) u l-artikolu 23,31 u 553 tal-Kap 9.

Tillibera lill-akkuzat kollha mill-akkuzi migjuba kontra tieghu.

Magistrat Francesco Depasquale

Rita Sciberras
Deputat Registratur